

Türk Dili ve Edebiyatı Öğrencilerinin Tezsiz Yüksek Lisans Programına İlişkin Görüşleri

Sevilay ŞAHİN^{*}, Betül BALKAR^{**}

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencilerinin Tezsiz Yüksek Lisans programı hakkındaki düşüncelerini belirlemektir. Araştırmanın katılımcılarını Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında odak grup görüşmesi yönteminden yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen en dikkat çekici bulgu, Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencilerinin programın önde gelen hedefinin öğretmen yetiştirmek olduğunu düşünmeleridir. Öğrencilerin bireysel hedefleri arasında da öğretmen olmak ilk sırayı almaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğretmen yetiştirme, Türk dili ve edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı, eğitim programı

* Yrd. Doç. Dr, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ssahin@gantep.edu.tr

** Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, betulbalkar@gmail.com

The Opinions of Turkish Language and Literature Students on Non-Thesis Master Program

Abstract

The aim of this research is to determine the thoughts of the students of Turkish language and literature non-thesis master program about non-thesis master program. The participants of the research consist of the students of Gaziantep University Turkish language and literature non-thesis master program. Homogeneous sampling method which is one of the purposeful sampling methods has been used in this research. The data were collected by focus group discussion. While analyzing the data, content analysis technique has been used which is one of the qualitative data analysis techniques. As a result of the evaluation of the research data, the most interesting finding is that the students of Turkish language and literature non-thesis master program think that the main goal of this program is to train teachers. Being a teacher is their priority when their individual goals are considered.

Key words: *Teacher training, Turkish language and literature non-thesis master program, education curriculum*

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleğine ilişkin araştırmalar, son yıllarda eğitim araştırmalarının önemli bir alanı haline gelmiştir. Eğitim sisteminin temel ve göz ardı edilemez ögesi olan öğretmenlik, toplumu tüm yönleriyle etkileme gücüne sahip mesleklerin başında gelmektedir (Şimşek, 2005, s.2). Eğitim sistemi ve dolayısıyla toplum yapısı açısından öğretmenlik mesleğinin taşıdığı bu önem, öğretmen yetiştirme uygulamalarına daha fazla önem verilmesini gerekli kılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve orta öğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacı büyük ölçüde eğitim fakültelerinden karşılanmaktadır. Son yıllarda öğretmenlerin istenilen kalitede yetişemediği üzerine eleştiriler alındığından eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma üzerine çalışmalara gidilmiştir (Karadeniz, 2001; akt: Cansaran, 2004, s.3). Fen-edebiyat programları ile eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan alan öğretmenleri programlarının benzerlik göstermesi; eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına alan öğretiminin yapılmasının ihmal edilmesi (YÖK, 1998; Üstüner, 2004) gibi gerekçelerle öğretmen yetiştirme programlarının yeniden yapılandırılması gerektiği ortaya konmuştur.

Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında tamamlanmıştır. Bu projenin sonuçlarından biri de Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının açılması olmuştur (Üstüner, 2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programları kapsamında, Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Bölümünde fizik, kimya, biyoloji ve matematik öğretmenliği; Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümünde tarih, coğrafya, felsefe grubu ile Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği programları kabul edilmiştir (Aycan ve ark., 2005; A. Mahiroğlu, 2004: akt: Kavcar ve ark., 2007).

1996-1997 eğitim-öğretim yılından itibaren yürürlüğe konmuş olan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde (YÖK, 2007), ortaöğretim alan öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik "Birleştirilmiş Lisans Artı Tezsiz Yüksek Lisans Programı" ve "Tezsiz Yüksek Lisans Programı" olmak üzere iki tür programın düzenlenebileceği belirtilmektedir. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne (2007) göre, ortaöğretim alan öğretmenlerini yetiştirilmesine yönelik düzenlenen tezsiz yüksek lisan programları, Yükseköğretim Kurulunca belirlenen programlardan lisans diplomalarını almış olan öğrencilerin, lisans diplomalarını aldıkları programla ilgili, ortaöğretim alanında öğretmen yetiştirmek amacıyla düzenlenmektedir. Kabul edilen program değişiklikleri ise, 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya konmuştur (YÖK, 1998).

Eğitim programlarının etkililiğinin sağlanmasında, programlarının öğrencilerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmasına önem vermek oldukça önemlidir. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencilerinin, okudukları programlara ilişkin görüşlerini ortaya koyan çeşitli araştırma sonuçları bulunmaktadır. Peker ve Tambağ (2007) araştırmalarında, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin, okudukları programa ilişkin olumlu görüşlere sahip olduğunu ancak programda öğretilen bilgileri kuramsal açıdan yeterli bulurken; uygulama açısından yetersiz bulduklarını belirlemiştir. Kavcar ve arkadaşları (2007) araştırmalarında, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin, tezsiz yüksek lisans eğitiminde, eğitim bilimleri bölümünce verilen derslerin alan eğitimine uygun içerikte yürütülmediğini düşündüklerini belirlemiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin, alan eğitimi derslerinde uygulanan yaklaşımların alan bilgisi derslerinde de uygulanmasını istedikleri belirlenmiştir. Gürbüz ve Kışoğlu (2007) araştırmalarında tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunu öğrencilerin, öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin başında, öğretmen olma isteklerinin geldiğini belirlemiştir. Alev ve Yiğit (2006) ise çalışmalarında tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin program sürecinde hazırladıkları ödevlerin alan bilgilerini olumlu yönde etkilemediğini düşündüklerini tespit etmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencilerinin ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Problem Durumu

Araştırmada aşağıda yer alan problemlere yanıt aranmıştır:

1. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri programın hedeflerinden haberdarlar mı?
2. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri programın hedeflerinin, onları kendi hedeflerine ulaştırıp ulaştırmayacağı konusunda ne düşünüyorlar?
3. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri programda okutulan derslerin içeriğinin, programın hedeflerinin kazanımına hizmet edip etmediği konusunda ne düşünüyorlar?

4. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri öğretim üyelerinin öğretim süreçlerinde en çok hangi yöntemleri kullandığını düşünüyor?
5. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri öğretim üyelerinin öğretim sürecinde etkili bir şekilde değerlendirme yapıp yapmadığı konusunda ne düşünüyor?
6. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencileri öğretim üyelerinin öğretim sürecinde etkili bir şekilde geri bildirim sağlayıp sağlamadığı konusunda ne düşünüyor?

YÖNTEM

Katılımcılar

1998-1999 öğretim yılında uygulanmaya konulan ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı, araştırmanın gerçekleştirildiği Gaziantep Üniversitesi'nde 2004-2005 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya konmuştur. Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı, Türk Dili ve Edebiyatı ile Tarih alanlarında yürütülmektedir.

Araştırmanın katılımcılarını 2007-2008 eğitim-öğretim döneminde Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programının son dönemine devam eden 7 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcılar, programda okudukları dönem (süre) açısından benzer özellik göstermektedir. Öğrencilerin okudukları programı daha iyi değerlendirebilmeleri için, programda son dönemi olan öğrenciler katılımcı olarak belirlenmiştir. Gaziantep Üniversitesi'nde Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı olmak üzere iki alanda ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı yürütülmektedir. Ancak katılımcıların seçiminde gönüllülük esas alınmasından dolayı, araştırma Türk Dili ve Edebiyatı alanında öğrenim gören 7 öğrenci ile yapılmıştır. Bu durum katılımcıların aynı zamanda öğrenim gördükleri alan açısından da benzer özellik taşımasını sağlamıştır.

Nitel araştırma geleneğinde, belli bir durumun derinlemesine çalışılması ve betimlenmesi yer aldığından dolayı katılımcıların belirli bir alanda öğrenim gördüğü özellikle belirtilmiştir. Bu alandaki öğrencilerin görüşleri, tezsiz yüksek lisans programına devam eden diğer alandaki öğrencilere de mal edilmek istenmemiştir.

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 7 öğrencinin 4'ü kız, 3'ü erkektir. Katılımcıların 4'ü 25, 3'ü ise 26 yaşındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve açık ve kapalı uçlu sorular ile bazı sorulara bağlı sondalardan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular program geliştirme unsurlarından yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Araştırmada kullanılan görüşme soruları ve sondalar aşağıda belirtilmiştir:

1. Okuduğunuz tezsiz yüksek lisans programının hedeflerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?
2. Bu programa devam ederek ulaşmayı düşündüğünüz bireysel hedefleriniz nelerdir?
3. Programın hedefleri, sizin kendi bireysel hedeflerinizin kazanımına yardımcı oluyor mu?
4. Programda okutulan derslerin içeriği, programın hedeflerinin kazanımına yardımcı oluyor mu?
5. İçerik ve hedefler arasında tutarlı ve tutarsız gördüğünüz hususlar nelerdir?
6. Programda yer alan dersleri yürüten öğretim üyeleri, ders süreçlerinde hangi yöntemleri kullanmaktadırlar?
7. Öğretim üyelerinin ders süreçlerinde kullandığı yöntemlerden memnun musunuz? Sonda: Evetse neden?, hayırsa neden?
8. Öğretim üyeleri değerlendirme süreçlerinde hangi yöntemleri kullanmaktadırlar?
9. Öğretim üyelerinin kullandığı değerlendirme yöntemlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sonda1: Sizce bu yöntemleri etkili bir şekilde uygulayabiliyorlar mı? Sonda2: Kullandıkları yöntemler, değerlendirme yapmak için uygun mu? Sonda3: Öğretim üyelerinin değerlendirme sürecindeki davranışlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
10. Sizce programda uygulanması gereken değerlendirme süreci nasıl olmalıdır?
11. Öğretim üyeleri yapmış olduğunuz çalışmalar ve sınavlar hakkında sizlere geri bildirimde bulunuyor mu?
12. Bulunuyorsa ne tür geri bildirim yöntemleri kullanıyorlar?

13. Öğretim üyelerinin geri bildirim sürecinde kullandığı yöntemleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Sonda1: Sizce bu yöntemleri etkili bir şekilde uygulayabiliyorlar mı? Sonda2: Kullandıkları yöntemler geri bildirim yapmak için uygun mu?

14. Sizce etkili bir geri bildirim süreci nasıl yapılmalıdır? Sonda: Hangi yöntemler kullanılmalıdır?

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

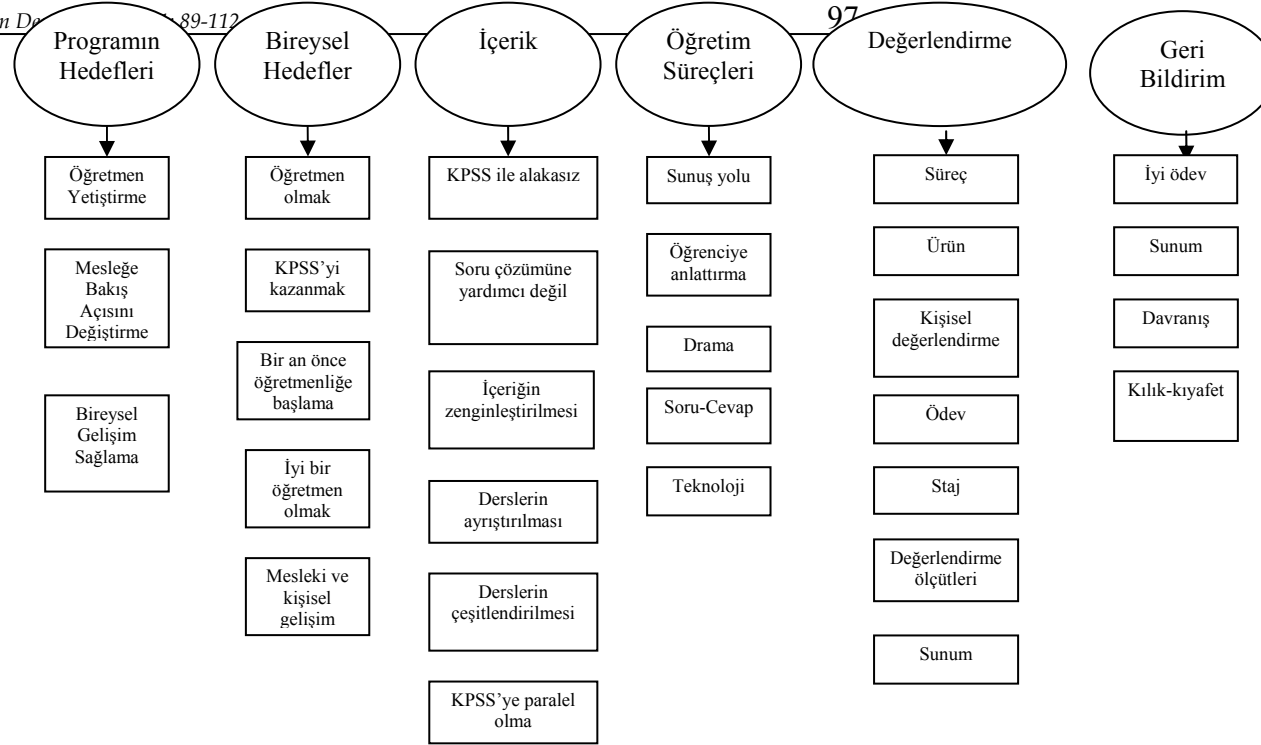
Araştırma verilerinin toplanmasında odak grup görüşmesi yöntemi kullanılmıştır. Odak grup görüşmelerinin ayırıcı özelliği, katılımcılar arasındaki etkileşim sonucu üretilen verilerin kavranmasıdır. Bu görüşmelerin esas amacı ise, katılımcıların tutumlarını, duygularını, inançlarını, deneyimlerini ve diğer metotlarla elde edilemeyecek olan tepkilerini ortaya çıkarmaktır (Kuş, 2007, s.102). Odak grup görüşmesi, Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı son dönem öğrencilerinden oluşan 7 kişilik bir grubun katılımıyla ve tek bir oturumda gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi araştırmacı tarafından yürütülmüş ve ortalama 70 dakika sürmüştür. Odak grup görüşmesi ses kayıt cihazıyla kaydedilerek daha sonra analiz edilmek üzere yazıya aktarılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Tematik kodlama, ilgili alanyazının taranması sonucunda, daha önceden belirlenmiş kavramlara göre gerçekleştirilmiştir. Kavramsal kodlama ise öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılmıştır. Odak grup görüşmesinden elde edilen veriler 7 ana tema altında çözümlenerek analiz edilmiştir.

- I. Tema: Programın Hedefleri: PH
- II. Tema: Bireysel Hedefler: BH
- III. Tema: İçerik: İ
- IV. Tema: Öğretim Süreçleri: ÖS
- V. Tema: Değerlendirme: D
- VI. Tema: Geri Bildirim: GB

Öğrencilerin ifadeleri, her bir öğrenciye numara vererek (Ö1, Ö2 gibi) yazıya aktarılmıştır. Araştırma bulgularının analizinde, öğrencilerin ifadelerinden örnek aktarmalara da yer verilmiştir. Ancak, yapılan örnek aktarmalarda tamamen aynı görüşü belirten, birebir benzer ifadelerin yer aldığı öğrenci ifadelerinden sadece birine yer verilmiştir. Dolayısıyla, her tema altında katılımcı öğrencilerin tamamının ifadesi yer almamaktadır.

Şekil 1’de Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programına ilişkin öğrenci fikirlerinden oluşan verilerin kavramsal kodlamaları temalarla ilişkilendirilerek gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğrenci görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlama

BULGULAR

Programın Hedeflerine İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin programın hedeflerine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Programın Hedeflerine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
PH	Ö1: Okuduğum programın hedefinin öğretmen yetiştirmek olduğunu düşünüyorum. Sonuçta hepimiz buraya öğretmen olarak işe başlama amacıyla geliyoruz.	*Öğretmen yetiştirme
PH	Ö2: Bu programın hedefi bizlerin Milli Eğitim’in kapılarını aralamamızı sağlamak. Ö3: Program bence öğretmen olmayı sağlamanın yanı sıra mesleğe bakış açımızı değiştirmeyi de hedefliyor. Bu programa başlamadan önce öğretmenlik mesleği hakkındaki bilgilerimiz sınırlıydı ve mesleğe farklı bir pencereden bakıyorduk. Ö4: Programda daha önce almadığımız eğitim bilimleri derslerini alıyoruz. Bu açıdan programın bilgi birikimimize katkıda bulunarak, bizlerin bireysel gelişimini sağlamayı da hedeflediğini söyleyebilirim. Ö6: Program bizleri birer öğretmen olarak yetiştirip, öğretmen olarak atanmamızı hedefliyor.	*Mesleğe bakış açısını değiştirme *Bireysel gelişim sağlama

Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans öğrencileri okudukları programın en önemli hedefinin öğretmen yetiştirmek olduğunu düşünmektedirler. Lisans öğrenimlerinde almadıkları Eğitim Bilimleri derslerini alarak öğretmen olma yolundaki eksikliklerinin en önemlisini ortadan kaldırdıklarını belirtmişlerdir. Aldıkları eğitimin içeriği ile öğretmenlik mesleğine bakış açılarının değiştiğini belirterek, bakış açılarında bu yönde bir değişim sağlamanın da programın başlıca hedefleri arasında yer aldığını vurgulamışlardır. Programın bireysel gelişimine yardımcı olduğunu belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Aldıkları farklı derslerin ve yapmış oldukları öğretmenlik uygulamalarının bireysel gelişimlerine pozitif bir ivme kazandırdığını düşünmektedirler.

Görüşmeye katılan öğrencilerin tamamı programın öncelikli hedefinin öğretmen yetiştirme olduğunu belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin Tezsiz Yüksek Lisans programına katılmalarıyla hedeflediklerinin ne olduğuna ışık

tutmaktadır. Araştırmanın bir diğer sorusu olan öğrencilerin bireysel hedeflerinin ne olduğu konusunda da öğretmen olma hedefi ön plana çıkmaktadır.

Bireysel Hedeflere İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin bireysel hedeflerine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Kendi Bireysel Hedeflerine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
BH	Ö2: Programın bizleri hedeflerimize ulaştıracağına inanıyorum. Çünkü programın hedefi öğretmen yetiştirmek ve bizlerin hedefi de öğretmen olmak. Ö3: Program sayesinde hedeflerime ulaşacağımı düşünüyorum. Ama yine de bu konuda bazı tereddütlerim var. Derslerin bize öğretmen olma yolunu açan KPSS sınavına uygun olduğunu tam olarak düşünmüyorum. Bu da hedefime ulaşmam yolunda ciddi bir engel.	*öğretmen olmak *KPSS’yi kazanmak *bir an önce öğretmenliğe başlamak
BH	Ö5: Bu programı bitirmem öğretmen olmamı sağlayacağı için, programın hedeflerinin benim hedefime yardımcı olduğunu düşünüyorum. Bir an önce öğretmenlik mesleğine başlamak istiyorum. Ancak, programın süresinin çok uzun olduğunu düşünüyorum. Program için 1,5 yıl uzun bir süre. Bence gördüğümüz dersler 1 yılda bitebilir. Bu durumun hedefimize bir an önce ulaşmamızı engellediğini düşünüyorum. Ö6: Okuduğumuz program bizlerin iyi öğretmenler olmasını hedefliyor. İyi bir öğretmen olmak aynı zamanda bizlerin de hedefi. Ancak, bunun için teorik bilgilerin yanı sıra uygulamaya da daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir. Yaptığımız stajların yanı sıra derslerde de teorik olarak öğrendiğimiz yöntem ve tekniklerin uygulanması gerekmektedir. Bu durumun dışında programın hedeflerinin beni kendi hedeflerime ulaştıracağını düşünüyorum. Ö7: Program bence hem öğretmen yetiştirmeyi hem de mesleki ve kişisel gelişimi sağlamayı hedefliyor. Benim de hedeflerim programın hedefleriyle paralellik gösteriyor.	*iyi bir öğretmen olmak *mesleki ve kişisel gelişim

Görüşme yapılan öğrencilerin hepsi genel olarak programın hedeflerinin kendi hedefleriyle tutarlı olduğunu ve programın hedeflerinin onları kendi

hedeflerine ulaştıracağını düşünmektedirler. Ancak bazı öğrenciler bu konuda ufak tereddütler yaşamaktadır. Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, bu tereddütlerin kaynağının programın yapısından kaynaklandığı görülmektedir. Kendine hedef olarak öğretmenliğe bir an önce başlamayı koymuş olan öğrenciler programın süresinin çok uzun olduğunu düşünmektedir. Bu durumun ise kendilerini hedeflerinden az da olsa uzaklaştırdığı görüşündedirler. Hedefleri öğretmen olmak olan öğrenciler için, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'nin önemi oldukça fazladır. Görüşmeye katılan öğrenciler bu duruma dikkat çekerek, programın KPSS sınavına yardımcı olmadığını belirtmektedirler. Programın bu noktadaki yetersizliğini ise hedeflerine ulaşmada bir engel olarak değerlendirmektedirler. İyi ve yeterli bir öğretmen olmayı hedefleyen öğrenciler programda uygulamaya daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Programın bu konudaki eksikliğini giderildiğinde hedeflerine tam anlamıyla ulaşabileceklerini düşünmektedirler. Görüşmeye katılan öğrenciler programın hedeflerinin kendi hedeflerine hizmet ettiği konusunda görüş birliği içerisindeydirler. Ancak belirtilen bir takım eksikliklerin giderilmesiyle hedeflerine ulaşma konusunda daha çok tatmin olacaklarını düşünmektedirler.

Öğrencilerin tamamı programın başlıca hedefinin öğretmen yetiştirme olduğunu belirtmişlerdir (bkz: Tablo 1). Öğrencilerin bireysel hedeflerinde de öğretmen olmak ilk sırada yer almaktadır. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde, programın hedeflerinin kendi hedeflerinin kazanımına hizmet ettiği değerlendirilmesini yapmalarının altında yatan nedenin, tamamen öğretmen olabilme durumu olduğu görülmektedir. Bu yüzden programın hedefleri konusunda çok fazla olumsuzluktan bahsetmemişlerdir. Ancak, öğretmen olma dışında kendi bireysel hedeflerini açıklamaya başladıklarında programda memnun olmadıkları noktaları belirtmeye başlamışlardır. Bu durum programın hedeflerinin gözden geçirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin öğretmen olabilme ve onunla bağlantılı KPSS'yi kazanma ve bir an önce öğretmenliğe başlama dışındaki hedefleri arasında iyi bir öğretmen olmak, mesleki ve kişisel gelişim sağlama gibi kendi yeterliliklerine dönük hedefleri de bulunmaktadır. Ancak bunlar öğretmen olma hedefi vurgulandıktan sonra belirtilen hedeflerdir. Öğrenciler, kendi yeterliliklerine yönelik olan hedefleri için programda bir takım değişiklikler yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Mesleki yeterliliklerini artırabilmek adına uygulama derslerine ağırlık verilmesinin veya her derste teori ve uygulamanın birlikte etkin bir şekilde işe koşulmasının yararlı olabileceğini belirtmişlerdir. Derslerde öğretim üyeleri tarafından iyi bir öğretmen profilinin nasıl olacağını açıkça gösterilmesinin, bir başka deyişle öğretim üyelerinin

mesleki ve kişisel yetkinlik konusunda kendilerine örnek teşkil etmesinin büyük fayda sağlayacağına inanmaktadırlar. Gerek eğitime-öğretme yeterliliklerini gerekse kültürel yeterliliklerini artırabilmek için programdaki derslerin daha zengin bir içeriğe sahip olmasının ve disiplinler arası bir anlayışın ders işlenişlerinde hakim olmasının yararlı olabileceğini belirtmektedirler.

İçeriğe İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin programın içeriğine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Programın İçeriğine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
İ	Ö1: Bence derslerin içeriği program hedeflerinin kazanımına hizmet etmiyor. Derslerin içeriği KPSS sınavıyla alakasız. Sonuçta bizler KPSS sınavını geçmeyi hedefliyoruz. Bölümün hedefi de öğretmen yetiştirmek olduğu için derslerin içeriği ve programın hedeflerini tutarsız görüyorum.	*KPSS ile alakasız *Soru çözümüne yardımcı değil
İ	Ö3: Derslerde gördüğümüz konular soru çözmemize yardımcı olmuyor. Programa başlarken bazı öğretim üyeleri KPSS sınavında çözemeyeceğimiz soru kalmayacağını söylemişti. Programın sonuna geldik hala istediğimiz gibi soru çözemiyoruz. Bu yüzden derslerin içeriği programın hedeflerini desteklemiyor.	*içerik zenginleştirilmesi *derslerin ayrıştırılması
	Ö5: Ben arkadaşlarım gibi düşünmüyorum. Programda gördüğüm derslerin içeriğini sınava paralel olarak görüyorum ve sınava hazırlanmama da yardımcı oluyor.	*derslerin çeşitlendirilmesi
	Ö6: Programdaki derslerin hedeflerin kazanımına hizmet etmesi için derslerin içeriği zenginleştirilmeli. Programda gördüğümüz dersler çeşitlendirilebilir. Bu şekilde daha ayrıntılı bilgiler elde edebiliriz. Derslerin içeriği zenginleştirildiğinde ve dersler çeşitlendirildiğinde bilgi birikimimiz daha derin olacaktır. Böylece öğretmen olma yolunda daha avantajlı durumda olabiliriz.	*KPSS'ye paralel
	Ö7: Bazı derslerin içeriği ayrıştırılmalı. Örneğin, ölçme-değerlendirme ve program geliştirme şekilde bir ayırım yapılmalı. Bu yapıldığı takdirde bilgileri kavramamız daha kolay hale gelecektir. Böylece programın hedefi olarak gördüğümüz öğretmenliğe başlama bizim için daha kolay hale gelecektir. Ayrıca bu ayırımın yapılması sınavda bize yardımcı olacaktır.	

Görüşme yapılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun programın içeriği hakkında şikayetleri bulunmaktadır. Öğrencilerin bireysel hedeflerinin başında öğretmen olmak gelmektedir (bkz: Tablo 2). Programının içeriğinin de bu hedeflerine uygun olmasını istemektedirler. Öğrenciler derslerin içeriğinin KPSS sınavına uygun olduğunu düşünmemektedirler ve içeriğin KPSS sınavına uygun olarak yapılandırılması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu açıdan programın hedefleri ve derslerin içeriği arasında bir tutarsızlık gözlemlenmiştir. Görüşmeye katılan öğrenciler derslerin çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bazı derslerin içeriğinin hacminin çok fazla olduğunu belirterek bu tür derslerin ayrıştırılmasının kendileri için daha iyi olabileceğini ifade etmişlerdir. Öğrencilere göre, derslerin içeriğinin hacimce fazla olması öğrencilerin bilgileri kavrama süresini ve niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrenciler dersleri daha ayrıntılı olarak görmeyen kendilerine sınavda ve öğretmenlik mesleğinde avantaj sağlayacağını düşünmektedirler. Derslerin içeriğinden şikayetçi olan öğrenci sayısının fazla olmasına rağmen içerikten memnun olan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu durumun gözlenmesinde öğrencilerin bireysel özelliklerinin farklı olması etkili olabilir.

Öğrencilerin derslerin içeriği ve programın hedefleri arasındaki uyumsuzluğa vurgu yapmalarına rağmen, programın hedeflerinin kendi hedeflerinin kazanımına yardım edeceğini düşünmeleri oldukça dikkat çekicidir. Öğrencilerin derslerin içeriğini kendi hedeflerinin kazanımında dolaylı yoldan etkileyici olarak değerlendirmesi, bu durumun gözlenmesinde etkili olabilir. Çünkü araştırma bulgularına göre öğrencilerin asıl hedefleri öğretmen olmaktır ve program da içeriği nasıl olursa olsun bunu sağlamaktadır.

Öğretim Süreçlerine İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Öğretim Süreçlerine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
ÖS	Ö1: Öğretim üyeleri derslerde genellikle sunuş yoluyla ders anlatmayı tercih ediyorlar. Tabii bizim bu tercihi beğendiğimiz söylenemez. Ben derslerde öğrendiğimiz yöntem ve tekniklerin ders anlatımlarında da kullanılmasını tercih ederim. Ancak, öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu farklı yöntem ve teknikleri kullanmıyor.	*sunuş yolu *öğrenciye anlatırma *drama
ÖS	Ö4: Öğretim üyeleri dersleri genellikle bize anlatıyor. Konuları paylaşıyoruz ve sunum yapıyoruz. Bu uygulamanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Bizler zaten buraya öğretmenlik mesleğini öğrenmeye geldik. Fakat öğretim üyeleri bizlere öğretmen gibi ders anlatıyorlar. Bizim bu işi onlardan öğrenmemiz gerekiyor. Ö5: Drama ve soru-cevap yöntemi gibi yöntemleri kullanan öğretim üyeleri de var. Onların dersleri çok zevkli geçiyor. Böylece farklı metotlarla ders işlemeyi de öğrenmiş oluyoruz. Ö7: Ders anlatımlarında eğitim teknolojilerinden yararlanan öğretim üyeleri de var. Tepegöz, ses kayıtları ve film gibi öğretim teknolojilerinden yararlanıyorlar. Bu şekilde işlenen derslerin gayet verimli ve zevkli geçtiğini söyleyebilirim.	*soru-cevap *teknoloji

Araştırmaya katılan öğrencilerin ifadeleri, öğrencilerin genel olarak öğretim üyelerinin derslerde kullandığı metotlardan tatmin olmadığını göstermektedir. Öğrenciler, öğretim üyelerinin en fazla tercih ettiği metodun öğrencilere ders anlatırma olduğunu belirtmektedirler. Ders anlatımları sırasında da kendilerinden öğrendikleri yöntem ve teknik bilgilerine uymalarının istendiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler lisans öğrenimlerinde öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi almadıklarını ve dolayısıyla özellikle programın ilk döneminde bu konuda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. İlk dönemden sonra belki anlatım işini daha iyi yapabileceklerini fakat ilk dönemde bu uygulamanın çok yanlış olduğunu belirtmektedirler. Görüşmeye katılan öğrenciler ders konularını paylaştıklarını ve bu şekilde ders işlediklerini ifade etmişlerdir. Ancak bazen sunum sırası gelen arkadaşlarının derse gelmediğini ve bu yüzden konu akışının bozulduğunu belirtmişlerdir. Bu yüzden öğretim üyelerinin yoğun olarak tercih ettiği öğrenciye konu anlatırma yöntemini değiştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler, öğretim üyelerinin baskın olarak tercih ettiği bir diğer seçimin ise sunuş yoluyla ders anlatma olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca, sunuş yoluyla ders işlemenin de sıkıcı olduğunu ve bu yöntemden çok fazla yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, öğretim üyelerinden bazılarının ise drama ve soru-cevap gibi farklı yöntem ve teknikleri derslerde kullandığını dile getirmişlerdir. Öğrenci algılarına göre, en fazla verim aldıkları ve tercih ettikleri dersler de farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı derslerdir. Öğrenciler metot seçiminin öğretim üyesine göre değiştiğini ancak yine de en fazla tercihin öğrenciye anlatırma ve sunuş yolunda yoğunlaştığını düşünmektedirler.

Görüşmeye katılan öğrenciler öğretim süreçlerine ilişkin öğretim üyelerinin kullandıkları yöntem ve tekniklerin yanı sıra eğitim ve öğretim teknolojilerinden de söz etmişlerdir. Ders anlatımlarında öğretim teknolojilerinden yararlanan öğretim üyelerinin olduğunu ve bu derslerin gayet verimli geçtiğini belirtmektedirler. Ancak eğitim ve öğretim teknolojilerinden yararlanan öğretim üyelerinin çoğunlukta olmadığını belirten öğrenciler bunun büyük bir eksiklik olduğunu düşünmektedirler.

Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin değerlendirme sürecine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Değerlendirme Sürecine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
D		

D	Ö1: Öğretim üyeleri değerlendirmede genel olarak sürece önem veriyorlar. Yaptığımız ödevleri, sunumları da sınavların yanı sıra dikkate alıyorlar. Ben de bu durumdan gayet memnunum.	*süreç *ürün
	Ö2: Bazı öğretim üyeleri kişisel değerlendirme yapabiliyor. Mesela bazı arkadaşlarımızı lisanstan tanıyan öğretim üyeleri var ve onlara daha farklı değerlendirme yapabiliyorlar.	*kişisel değerlendirme *ödev
	Ö3: Öğretim üyelerinin değerlendirmeleri derslere göre değişiyor. Eğitim Bilimleri alanındaki öğretim üyeleri daha çok sürece önem verirken, alan derslerimizin hocaları ürün değerlendirmesine önem veriyor.	*staj *değerlendirme ölçütleri
	Ö4: Ben ödev değerlendirmesine fazla önem verilmesini doğru bulmuyorum. Mesela ödevi son birkaç gün içinde yapmış olabilirim. Bu yüzden de ödev çok başarılı olamayabilir. Ama bu benim performansımı yansıtmaz.	*sunum
	Ö5: Değerlendirmenin daha çok uygulamaya yönelik olması gerektiğini düşünüyorum. Öğretim üyelerinin yaptıkları staj değerlendirmesini de yetersiz görüyorum. Biz dönem boyu staj yapıyoruz fakat onlar bizleri sadece bir (1) ders saati dinleyip not veriyorlar. Biz o bir (1) saat içinde heyecanlanabiliyoruz. Dolayısıyla performansımız düşüyor. Ama uygulama öğretmenimiz bizi sürekli gözlemliyor. Bence staj değerlendirmesini sadece uygulama öğretmenleri yapmalı.	
	Ö7: Öğretim üyelerinden bazıları değerlendirme ölçütlerini bizlere anlatıyor. Bu bizim için oldukça yararlı. Fakat bazı öğretim üyelerinin değerlendirme yöntemlerini yetersiz buluyorum. Örneğin birçok sınavda sınav kağıdının üzerinde yönerge bile olmuyor. Buna dikkat etmiyorlar.	

Görüşmeye katılan öğrenciler programda öğretim üyeleri tarafından yapılan değerlendirmenin öğretim üyelerine göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Eğitim Bilimleri alanında derslere giren öğretim üyelerinin değerlendirme yöntemlerinin daha etkili ve doğru olduğunu düşünmektedirler. Bu alandaki öğretim üyelerinin dönemin başında değerlendirme ölçütlerini açıkladıklarını ve üründen ziyade süreç değerlendirmesine daha fazla önem verdiklerini belirtmektedirler. Alan derslerinin öğretim üyelerinin ise ürün değerlendirmesine daha fazla önem verdiğini söylemişlerdir.

Süreç, ödev, sunum değerlendirmesinin faydalı olduğunu düşünen öğrencilerin yanı sıra bu konuda farklı görüşe sahip öğrenciler de bulunmaktadır. Bu öğrenciler sadece ödev üzerinden değerlendirme yapıldığında performansının bütününün değerlendirilmediğini

düşünmektedirler. Bu yüzden öğretim üyelerinin değerlendirmede çeşitliliğe önem vermesini gerektiğini vurgulamışlardır. Öğrenciler sınav, ödevler, sunumlar, staj gibi kriterlerin hepsinin değerlendirilmesi gerektiği konusunda görüş birliği içerisindeyler.

Görüşmeye katılan öğrencilerin görüşleri, programın en önemli ayaklarından biri olan staj uygulamalarının değerlendirilmesinden tam anlamıyla memnun olmadıklarını göstermektedir. Öğrenciler, öğretmenlik uygulamasındaki performanslarının tek bir (1) saat içerisinde değerlendirilip, not verilmesinden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin ve uygulama öğretmenlerinin birlikte yaptığı değerlendirmenin sadece uygulama öğretmenleri tarafından yapılmasını daha doğru bulmaktadırlar. Uygulama öğretmenlerinin onları dönem boyunca izlediğini ve bu yüzden de en doğru değerlendirmenin uygulama öğretmenleri tarafından yapılabileceğini vurgulamışlardır. Görüşmeye katılan öğrencilerden öğretim üyelerinin değerlendirmeye kişisel görüşlerini dâhil ettiğini belirtenler de bulunmaktadır. Öğrenciler, öğretim üyelerinin öğrencileri ne kadar tanıdığına göre değil dersteki performansına göre değerlendirmesinin daha doğru olacağını ifade etmişlerdir.

Geribildirime İlişkin Bulgular

Türk Dili ve Edebiyatı tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerinin geribildirim sürecine ilişkin görüşlerinden alıntılar ve yapılan kavramsal kodlamalar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Türk Dili ve Edebiyatı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Geribildirim Sürecine İlişkin Düşünceleri

Tema:	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
GB	Ö2: Öğretim üyeleri derslerde geri bildirim etkili bir şekilde kullanıyorlar. Örneğin iyi ödevlerden kesitleri derslerde bize gösteriyorlar. Derslerde yaptığımız sunumlar hakkında düşüncelerini bildiriyorlar.	*iyi ödev *sunum
GB	Ö3: Derslerde yaptığımız sunumlar hakkındaki geribildirim yapılış tarzını yanlış buluyorum. Sunum sırasında sunumumuzu ara sıra kesip değerlendirmede bulunuyorlar. Bence sunumlar bittikten sonra bu geribildirim sürecinin gerçekleştirilmesi gerekir. Çünkü sunum sırasında dikkatimiz dağılıyor. Ö6: Derslerde geri bildirim sürecinin oldukça etkin bir şekilde kullanıldığını düşünüyorum. Öğretim üyeleri davranışlarımız ve kılık-kıyafetimiz hakkında bile geri bildirim de bulunuyorlar. Sonuçta bizler öğretmen olacağız ve bunlar da bizim için çok önemli.	*davranış *kılık-kıyafet

Odak grup görüşmesine katılan öğrenciler programda öğretim üyeleri tarafından kullanılan geribildirim süreçlerinden oldukça memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin geri bildirim konusunda rahatsız oldukları tek nokta, öğretim üyelerinin öğrencilerin yapmış olduğu sunumları keserek düşüncelerini dile getirmesidir. Öğrenci algılarına göre, öğretim üyelerinin bu davranışı hem sunumu yapan öğrencinin hem de dinleyen öğrencilerin dikkatini dağıtmaktadır. Öğretim üyelerinin yapılan sunumlar hakkındaki düşüncelerini, sunum bitiminde ifade etmesinin daha doğru olacağı belirtilmiştir. Öğrenciler sadece ödev, sunum gibi dersle ilgili geribildirimlerin değil aynı zamanda davranışları, kılık-kıyafetleri hakkındaki geribildirimlerden de oldukça memnundurlar. Davranışların ve kılık-kıyafetin de bir öğretmen için çok önemli olduğunun altını çizerek, bu konuda yapılan geribildirimlerin faydasının oldukça fazla olduğunu belirtmektedirler.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada katılımcıların seçiminde gönüllülük esas alınmasından dolayı çalışma Türk Dili ve Edebiyatı öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin programa ilişkin görüşlerini belirtirken alan derslerinden ve alan derslerindeki öğretim üyelerinden bahsetmeleri, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanların da programa yönelik görüşlerinde belirleyici olabileceğini gösterebilir. Bu durum, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programının, alanlara göre incelenmesinin de gerekli olabileceğini göstermektedir. Nitekim, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına ilişkin öğrenci görüşlerinin öğretmenlik alanına göre farklılaştığını belirten çalışmalar (Peker ve Tambağ, 2007) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler programın önde gelen hedefinin öğretmen yetiştirmek olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen yetiştirmenin ardından mesleğe bakış açısını değiştirme, bireysel gelişim sağlama öğrenciler tarafından belirtilen diğer hedefler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin programın hedefini tereddütsüz bir şekilde öğretmen yetiştirmek olarak cevaplaması, programdan olan beklentilerini de gün yüzüne çıkarmaktadır.

Odak grup görüşmesine katılan öğrenciler programın hedefleri sayesinde kendi hedeflerine büyük bir oranda ulaşacaklarını düşünmektedirler. Bu soruyu cevaplarırken kendi bireysel hedeflerinin de öğretmen olmak, KPSS'yi kazanmak, bir an önce öğretmenliğe başlamak, iyi bir mesleki ve kişisel gelişim sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin programın hedefleri yardımıyla kendi hedeflerine ulaşabilecekleri düşüncesinin altında kuşkusuz öğretmen olma hedefi yatmaktadır. Sonuçta programı bitiren her öğrenci öğretmen olabilme şansını elde etmektedir. Cansaran'ın (2004) yapmış olduğu araştırmada da, araştırmaya katılan öğrencilerin %46,7'si mezun olduktan sonra

iyi bir biyoloji öğretmeni olmak istediğini belirtmiştir. Araştırmalardaki bu ortak bulgu, öğrencilerin okudukları programın asıl amacına uygun hedefler geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir. Ancak öğrencilerin bireysel hedefleri detaylı bakarak sorgulandığında, programın bu hedeflerine uygun olmayan uygulamaların varlığından söz etmişlerdir. Programın KPSS sınavına tam olarak uygun olmadığı, öğrendikleri yöntem ve teknikleri derslerde çok fazla uygulama şansı bulamamaları yani teoriye daha fazla önem verilmesi programın eksik yönleri olarak değerlendirilmektedir. Bu konuların öğrenciler tarafından eksik olarak değerlendirilmesinin nedeni, bu eksikliklerin öğretmen olarak işe başlamalarına ve iyi bir öğretmen olmalarına engel olmasıdır. Dolayısıyla vurgulanan bu konular öğrencilerin programın öncelikli hedefi olduğunu düşündüğü öğretmen yetiştirme hedefine ters düşmektedir.

Odak grup görüşmesine katılan öğrenciler programın içeriği hakkında birtakım şikayetlere sahiptir. Bu şikayetler arasında en fazla öne çıkan derslerin içeriğinin KPSS ile alakasız olmasıdır. Öğrenciler şikayetlerinin çözümüne yönelik öneriler de geliştirmiştir. İçeriğin zenginleştirilmesinin, derslerin ayrıştırılmasının ve çeşitlendirilmesinin kendileri için daha yararlı olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin hedeflerinin KPSS sınavı çerçevesinde şekillenmesi oldukça düşündürücüdür. Sistemde öğretmen olmak için temel şartın KPSS olması, öğrencilerin öğretmen olmayı KPSS'yi kazanmak olarak düşünmelerine sebep olmaktadır denilebilir. Oysa KPSS sınavı yalnızca teorik bilgiyi ölçen bir sınavdır. Oysa öğretmenlikte en önemli boyut olan mesleki boyutu kazandırmak, bu programın temel hedefidir. Bu çalışmalar öğrencilerin programa başlarken bu konuda detaylı olarak bilgilendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrenciler, öğretim üyelerinin öğretim süreçlerinde en fazla öğrenciye anlatırma yolunu seçtiğini belirtmektedirler. Programda öğretim üyeleri öğrenciye anlatırmanın dışında sunuş yolunu yoğun olarak kullanmaktadırlar. Derslerde sunuş yolunun yoğun olarak kullanıldığının tespit edildiği bir diğer araştırma Artut ve Bal'ın (2005) araştırmasıdır. Bu çalışmada öğrencilere programda yer alan derslerde kullanılan öğretim yöntemleri sorulduğunda, öğrencilerin %96,9'u anlatım ve dikte yönteminin her zaman ve sık sık kullanıldığını belirtmiştir.

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda, Tezsiz Yüksek Lisans programında ürün ve süreç değerlendirmesinin ikisine de yer verildiği söylenebilir. Öğrenciler programda bütün öğretim üyeleri tarafından benimsenen ortak bir değerlendirme şeklinin olduğunu düşünmemektedirler. Eğitim Bilimleri alanındaki öğretim üyelerinin süreç değerlendirmesine ağırlık verdiğini belirterek kendilerinin de bu değerlendirme şeklinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Alan derslerinin öğretim üyelerinin ise ürün değerlendirmesine

önem verdiğini belirtmektedirler. Bazı öğretim üyelerinin değerlendirmeye yönelik uygulamalarının oldukça faydalı olduğunu belirten öğrenciler, bazı öğretim üyelerinin ise sınav kâğıdı düzenlemesinin bile yanlış olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda “yapılan çalışmaların önemli bir bölümü öğretmenlerin sınıf içi ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerilerinin istenen ve olması gereken düzeyin altında olduğunu göstermiştir” (Bıçak ve Çakan, 2004; Daniel ve King, 1998; Güven, 2001; akt: Çakan, 2004, s.100).

Öğrencilerin değerlendirme konusundaki en büyük sıkıntısını öğretmenlik uygulamalarının (staj) değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Öğretmenlik uygulamasının öğretim üyeleri ve uygulama öğretmeni tarafından ortak yapıldığını belirten öğrenciler, öğretim üyelerinin bu konuda gerçek bir değerlendirme yapamayacağını düşünmektedirler. Uygulama etkinliklerinin değerlendirilmesinde öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri arasındaki işbirliğinin ve iletişimin artırılması bu doğrultudaki şikayetlerin azalmasında etkili olabilir. Ancak, yapılan araştırmalar uygulama öğretmeni ve uygulamadan sorumlu öğretim elemanlarının okul uygulamaları konusunda yeterince işbirliği yapmadığını göstermektedir. Gökçe ve Demirhan’ın (2005) araştırmasında, uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ile işbirliği içerisinde çalışma, uygulama öğretmenlerinin her zaman gerçekleştirdikleri en az yüzde değere sahip olan madde olmuştur. Aksu ve Demirtaş’ın (2006) araştırmasında öğretmen adayları; “Ders amacına uygun olarak işlenmiyor. Fakültedeki uygulama öğretim elemanlarının sıkı bir şekilde denetim yapması gerekir.” “Bu dersin amacına ulaşabilmesi için, fakültedeki ve okullardaki öğretmenlerimiz koordineli çalışmalı, sürekli iletişim halinde olunmalıdır” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

Tezsiz Yüksek Lisans programı öğrencileri programda öğretim üyeleri tarafından geribildirim sürecinin etkili bir şekilde kullanıldığını düşünmektedirler. Öğrencilerin geribildirim konusunda tek şikayetleri, derslerde yaptıkları sunumların öğretim üyelerince kesilip dönütte bulunulmasıdır. Bu sürecin daha verimli geçebilmesi adına sunumlar bittikten sonra dönütte bulunulmasının daha doğru olacağını düşünmektedirler. Qualters, Regan, O’Brien ve Stone (1999) araştırmalarında, öğrencilerin şu görüşlerine yer vermiştir: “Öğretim üyelerinin yoğun programı benim performansım hakkında geri bildirim ve tartışmaya fazla zaman bırakmıyor”, “Onun benim bütün isteklerimi karşılayacak yeterli zamanı olmadığını hissediyorum bu yüzden ona sıkıntı vermek istemiyorum.” Bu bulgunun aksine Tezsiz Yüksek Lisans programında geribildirim sürecinin etkin ve etkili bir şekilde kullanıldığı belirlenmiştir.

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak başarılı bir program geliştirilmesi ve uygulanması için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Okul uygulama etkinliklerinin (staj) değerlendirilmesinde uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ile uygulama öğretmenlerinin sıkı bir işbirliği ve iletişim içerisinde olması sağlanmalıdır.
2. Okul uygulama etkinliklerinin değerlendirilmesinde ağırlıklı olarak uygulama öğretmenin değerlendirilmesine önem verilmelidir.
3. Derslerde öğrencilerin dikkatini çekmek ve etkili bir ders işleyebilmek için farklı yöntem ve tekniklerin kullanımına ağırlık verilmelidir.
4. Derslerde eğitim teknolojilerinin kullanımına daha fazla önem verilmelidir.
5. Öğrencilerin özdenetim yeteneklerinin gelişimi için öğretim üyeleri aralarında ortak bir değerlendirme anlayışı geliştirmelidir.
6. Derslerin içeriğinin belirlenmesinde öğrenci ihtiyaçları ve istekleri göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Derslerde uygulama etkinliklerine daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aksu, M.B. ve Demirtaş, H. (2006). Öğretmen adaylarının okul deneyimi II dersine ilişkin görüşleri (İnönü Üniversitesi eğitim fakültesi örneği). İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (11), 3-21.
- Alev, N. ve Yiğit, N. (2006). Tezsiz yüksek lisans (TYL) programındaki uygulamalı derslerde uygulamanın bir parçası olan ödevler hakkında öğretmen adaylarının görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (4), 275-285.
- Artut, P.D. ve Bal, P. (2005). İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programının öğrenciler açısından değerlendirilmesi. Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (2), 81-90.
- Cansaran, A. (2004). Biyoloji öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji öğretmenliği programı hakkında düşünceleri. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24 (1), 1-21.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: ilk ve ortaöğretim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37 (2), 99-114.
- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38 (1), 43-71.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devan eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (2), 71-83.
- Kavcar, N., Erol, M., Kaya Şengören, S., Tanel, R., Tanel, Z. ve Sağlam, M.(2007). Ortaöğretime öğretmen yetiştirme: tezsiz yüksek lisans uygulamasının sorgulanması ve yeni bir model önerisi. "Türk Milli Eğitimi'nin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri", Yüksek Öğretmenler Derneği-Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Sempozyumu Bildirisi. Bolu: İzzet Baysal Kültür Merkezi. 18 Mart 2009'da http://web.bahcesehir.edu.tr/yuksekogretmen/nevzat_kavcar.pdf adresinden.
- Kuş, E. (2007). Nicel-nitel araştırma teknikleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Peker, S. ve Tambağ, H. (2007). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin bu programa ilişkin görüşleri nelerdir? XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Qualters, D.M. Regan, M.B. O'Brien, M.C. ve Stone, S.L. (1999). Comparing ambulatory preceptors' and students' perceptions of educational planning. J Gen Intern Med. 14, 196-199.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (1). 18 Mart 2009'da http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/ozetler/huseyin_simsek.htm adresinden.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5 (7). 18 Mart 2009'da <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/dergi/Ustuner.htm> adresinden.
- YÖK. (1998). Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı.

YÖK. (2007). Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği. 18 Mart 2009'da <http://www.yok.gov.tr/mevzuat/yenimevzuat.htm> adresinden.